

Donatella Di Pietrantonio

Αφηνοπούτα

Μετάφραση

Δύμωτρα Δότσι



Ίκαρος

APMINOYTA

Τίτλος πρωτοτύπου: *L'Arminuta*

© 2017 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

© για την ελληνική έκδοση Εκδόσεις Ίκαρος, 2018

Μετάφραση από τα ιταλικά: Δήμητρα Δότση

Επιμέλεια - Διόρθωση: Ελευθερία Κοψιδά

Σχεδιασμός - Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση: Ευτυχία Λιάπη

Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς - Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2018

ISBN 978-960-572-263-0

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Donatella Di Pietrantonio

ΑΡΜΙΝΟΥΤΑ

Μετάφραση
Δήμητρα Δότση

ΙΚΑΡΟΣ

Στον Πιερτζόρτζο, που έμεινε τόσο λίγο

Ακόμα και σήμερα, κατά κάποιον τρόπο, έχω μείνει πίσω σ' εκείνο το παιδικό καλοκαίρι, γύρω από το οποίο η ψυχή μου συνέχισε να περιστρέφεται και να χτυπά δίχως σταματημό, σαν έντομο ολόγυρα από ένα εκτυφλωτικό φως.

Έλσα Μοράντε, Ψέμα και μαγεία

Στα δεκατρία μου δεν γνώριζα την άλλη μου μητέρα.

Ανέβαινα με κόπο τις σκάλες με μια άβολη βαλίτσα και μια τσάντα γεμάτη ανάκατα παπούτσια. Στο πλατύσκαλο με υποδέχτηκε η μυρωδιά πρόσφατης τηγανίλας κι ένα αίσθημα προσμονής. Η πόρτα δεν έλεγε ν' ανοίξει, κάποιος την ταρακουνούσε από μέσα χωρίς να μιλάει και πάλευε με την κλειδαριά. Κοίταξα μια αράχνη να ταλαντεύεται στο κενό, κρεμασμένη από την άκρη του νήματός της.

Μετά από το μεταλλικό κλικ εμφανίστηκε ένα κοριτσάκι με αναμαλλιασμένες κοτσίδες, πλεγμένες από μέρες. Ήταν η αδερφή μου, μόνο που δεν την είχα ξαναδεί. Τράβηξε την πόρτα για να μπω, με το κοφτερό της βλέμμα καρφωμένο πάνω μου. Τότε μοιάζαμε περισσότερο απ' ό,τι μεγάλες.

Η γυναίκα που με είχε φέρει στον κόσμο δεν σηκώθηκε καν απ' την καρέκλα. Το μωρό που βαστούσε στην αγκαλιά της δάγκωνε τον αντίχειρά του χωμένο στην άκρη του στόματός του, εκεί όπου μάλλον θα του φύτρωνε ένα δόντι. Με κοιτούσαν και οι δύο· το αγοράκι σταμάτησε το μονότονο μουρμουρητό του. Δεν ήξερα ότι είχα τόσο μικρό αδερφό.

«Ηρθες», είπε εκείνη. «Άσ' τα κάτω τα πράματά σου».

Το μόνο που έκανα ήταν να χαμηλώσω το βλέμμα μου πάνω από τη μυρωδιά των παπουτσιών που αναδιδόταν από την τσάντα κάθε φορά που έκανα να την κουνήσω. Από το δωμάτιο με τημισάνοιχτη πόρτα στο βάθος ακουγόταν ένα παρατεταμένο, βροντερό ροχαλητό. Το μωρό συνέχισε να κλαψουρίζει και στράφηκε προς το στήθος της, με τα σάλια του να τρέχουν στα ιδρωμένα λουλούδια της ξεβαμμένης βαμβακερής μπλούζας.

«Ανοιχτή θα την αφήσεις την πόρτα;» ρώτησε κοφτά η μητέρα το κορίτσι που στεκόταν ασάλευτο.

«Δεν θ' ανεβούνε αυτοί που τη φέρανε;» είπε εκείνη δείχνοντάς με με το μυτερό της πιγούνι.

Την ίδια στιγμή μπήκε ο θεός -έτσι έπρεπε να μάθω να τον

αποκαλώ- λαχανιασμένος από τις σκάλες. Μέσα στην κάψα του καλοκαιρινού μεσημεριού βαστούσε με δυο δάχτυλα μια κρεμάστρα μ' ένα καινούριο παλτό, στο νούμερό μου.

«Η γυναίκα σου δεν ήρθε;» τον ρώτησε η πρώτη μου μητέρα υψώνοντας τον τόνο της φωνής της για να καλύψει την γκρίνια που όλο και δυνάμωνε στην αγκαλιά της.

«Δεν σηκώνεται απ' το κρεβάτι», αποκρίθηκε εκείνος κουτώντας το κεφάλι. «Χτες πήγα μόνος μου να της πάρω κάτι για τον χειμώνα», και της έδειξε το ταμπελάκι με τη μάρκα του παλτού μου.

Προχώρησα προς το παράθυρο κι άφησα κάτω τα πράγματά μου. Από μακριά ακούστηκε ένας μακρόσυρτος πάταγος, σαν πέτρες που τις ξεφορτώνει φορτηγό.

Η σπιτονοικοκυρά αποφάσισε να κεράσει καφέ τον καλεσμένο της, μπας και με τη μυρωδιά ξυπνήσει ο άντρας της, είπε. Πήγε στην κουζίνα διασχίζοντας την άδεια τραπεζαρία, αφού πρώτα άφησε το μωρό να κλαίει στο πάρκο του. Το αγοράκι προσπάθησε να σκαρφαλώσει γραπώνοντας το δίχτυ, εκεί όπου είχε σχηματιστεί μια τρύπα, μπαλωμένη όπως όπως με σπάγκο. Όταν το πλησίασα, τσίριξε ακόμα πιο δυνατά, αγανακτισμένο. Η αδερφή του, εκείνη της κάθε μέρας, τον σήκωσε με μια προσπάθεια όλη κι όλη και τον άφησε στο μωσαϊκό. Το μωρό προχώρησε μπουσουλώντας προς την κουζίνα απ' όπου ακούγονταν οι φωνές. Το σκοτεινό βλέμμα του κοριτσιού πλανήθηκε από τον αδερφό της σ' εμένα, κοιτάζοντας πάντα χαμηλά. Κεραυνοβόλησε τη χρυσή αγκράφα των καινούριων μου παπουτσιών και σκαρφάλωσε στις μπλε πτυχές του φορέματός μου, κολλαριστές ακόμη από το εργοστάσιο. Πίσω της μια αλογόμυγα πετούσε χτυπώντας πού και πού στον τοίχο, αναζητώντας δίοδο για να το σκάσει.

«Και τούτο το φόρεμα αυτός εκεί σου το πήρε;» με ρώτησε χαμηλόφωνα.

«Μου το πήρε χτες για να με φέρει εδώ».

«Και τι σου 'ναι;» ρώτησε όλο περιέργεια.

«Μακρινός μου θείος. Μέχρι σήμερα έμενα μαζί μ' αυτόν και τη γυναίκα του».

«Και ποια είναι η μαμά σου;» με ρώτησε απεγνωσμένα.

«Έχω δύο. Η μία είναι η μητέρα σου».

«Καμιά φορά μας μιλούσε για μια μεγάλη αδερφή, αλλά εγώ δεν την πολυπιστεύω αυτήν».

Άξαφνα έσφιξε το μανίκι του φορέματός μου στα άπληστα δάχτυλά της.

«Αυτό σε λίγο καιρό δεν θα σου χωράει. Του χρόνου μπορείς να μου το δώσεις εμένα. Πρόσεχε μόνο μη μου το χαλάσεις».

Ο πατέρας βγήκε ξυπόλυτος απ' την κρεβατοκάμαρα και χασμουρήθηκε. Εμφανίστηκε ημίγυμνος. Με είδε καθώς ακολουθούσε το άρωμα του καφέ.

«Ηρθες», είπε όπως και η γυναίκα του.

Από την κουζίνα οι λέξεις έφταναν στ' αυτιά μου αποσπασματικές και πνιχτές, τα κουταλάκια δεν κουδούνιζαν πια. Μόλις άκουσα θόρυβο από καρέκλες που σέρνονταν, ένας φόβος σκαρφάλωσε στον λαιμό μου. Ο θεός με πλησίασε για να με χαιρετήσει, αγγίζοντας βιαστικά το μάγουλό μου.

«Να προσέχεις τον εαυτό σου», είπε.

«Ξέχασα ένα βιβλίο στ' αμάξι, κατεβαίνω να το πάρω», είπα και τον ακολούθησα στις σκάλες.

Με το πρόσχημα ότι θα έψαχνα στο ταμπλό του αυτοκινήτου, χώθηκα μέσα. Έκλεισα την πόρτα κι έβαλα την ασφάλεια.

«Τι κάνεις εκεί;» με ρώτησε, ενώ είχε ήδη πάρει θέση στο τιμόνι.

«Θα 'ρθω μαζί σου, δεν θα σας ενοχλώ. Ίσα ίσα που η μαμά με χρειάζεται τώρα που είναι άρρωστη. Εγώ δεν πρόκειται να μείνω εδώ πέρα, δεν τους ξέρω αυτούς εκεί πάνω».

«Μην αρχίσουμε πάλι τα ίδια, προσπάθησε να σκεφτείς λογικά. Σε περιμένουν οι πραγματικοί σου γονείς που θα σ' αγαπάνε. Θα 'ναι ωραίο να ζεις σ' ένα σπίτι γεμάτο παιδιά». Η ανά-

σα του μύριζε τον καφέ που μόλις είχε πει, ανάκατο με τη μυρωδιά των ούλων του.

«Θέλω να μείνω σπίτι μου, μαζί σας. Αν έχω κάνει κάτι λάθος, πες το μου και δεν θα το ξανακάνω. Μη μ' αφήνεις εδώ».

«Λυπάμαι, αλλά δεν μπορούμε να σε κρατήσουμε άλλο, τα 'χουμε πει αυτά. Και τώρα, σε παρακαλώ, σταμάτα τις ιδιοτροπίες και βγες έξω», κατέληξε ατενίζοντας το τίποτα μπροστά του. Κάτω από τα μερικών ημερών γένια του οι μύες του σαγονιού του πάλλονταν όπως όταν κόντευε να θυμώσει.

Δεν τον άκουσα, επέμενα πεισματικά. Και τότε έριξε μια γροθιά στο τιμόνι και βγήκε από το αμάξι για να με τραβήξει απ' το στενό πάτωμα του συνοδηγού, όπου είχε κουρνιαώσει τρέμοντας. Άνοιξε με το κλειδί και μ' έπιασε από το μπράτσο· ο ώμος του φορέματος, που ο ίδιος μου είχε αγοράσει, ξηλώθηκε μερικά εκατοστά. Στη λαβή αυτή δεν αναγνώριζα πια τον λιγομίλητο πατέρα με τον οποίο έμενα μέχρι εκείνο το πρωί.

Στην άσφαλτο είχαν μείνει τα χνάρια από τις ρόδες κι εγώ. Οσμή καμένου λάστιχου στον αέρα. Όταν σήκωσα το κεφάλι, από τα παράθυρα του δευτέρου ορόφου με κοιτούσε κάποιος από την κατ' ανάγκη οικογένειά μου.

Επέστρεψε μετά από μισή ώρα· πρώτα άκουσα το κουδούνι κι ύστερα τη φωνή του στο πλατύσκαλο. Τον συγχώρεσα στη στιγμή και ξαναπήρα τα πράγματά μου μ' ένα σκίρτημα χαράς, μα όταν έφτασα στην πόρτα, τα βήματά του αντηχούσαν ήδη κάτω στις σκάλες. Η αδερφή μου βαστούσε στο χέρι ένα κουτί παγωτό βανίλια, την αγαπημένη μου γεύση. Γι' αυτό είχε έρθει, όχι για να με πάρει μαζί του. Το έφαγαν οι άλλοι, εκείνο το απόγευμα του Αυγούστου του 1975.

Το βράδυ επέστρεψαν σπίτι τα μεγάλα αγόρια, ο ένας με χαίρετήσε μ' ένα σφύριγμα, ο άλλος ούτε καν που με πρόσεξε. Όρμησαν στην κουζίνα σκουντώντας ο ένας τον άλλον για να προλάβουν να πάρουν θέση στο τραπέζι, όπου η μητέρα είχε σερβίρει το βραδινό φαγητό. Γέμισαν τα πιάτα τους πιτσιλίζοντας τον κόσμο με σάλτσες και ως εμένα έφτασε μόνο ένα κεφτεδάκι που έμοιαζε σαν σφουγγάρι πάνω σε λίγη σάλτσα. Στο εσωτερικό του ήταν ανοιχτόχρωμο, πλασμένο από μπαγιάτικη μουλιασμένη ψίχα και ίχνη κρέατος. Φάγαμε κεφτεδάκια ψωμιού με επιπλέον ψωμί βουτηγμένο στη σάλτσα για να γεμίσει το στομάχι μας. Μετά από λίγες μέρες θα μάθαινα να παλεύω για το φαγητό μου, να προσηλώνομαι στο πιάτο μου και να το υπερασπίζομαι από τις καταδρομικές επιδρομές των πιρουινών. Εκείνη τη φορά όμως έχασα αυτό το ελάχιστο που πρόσθεσε στην πενιχρή μερίδα μου το χέρι της μητέρας.

Οι πρώτοι μου γονείς μόλις μετά το δείπνο θυμήθηκαν ότι δεν υπήρχε κρεβάτι για μένα.

«Απόψε βολέψου με την αδερφή σου, στο κάτω κάτω της

γραφής κι οι δυο σαν στέκες είστε», είπε ο πατέρας. «Κι αύριο βλέπουμε».

«Για να χωρέσουμε και οι δύο, πρέπει να ξαπλώσουμε αντίθετα», μου εξήγησε η Αντριάνα, «με το κεφάλι της μιας στα πόδια της άλλης. Πρώτα όμως θα τα πλύνουμε», με καθησύχασε.

Τα μουλιάσαμε στην ίδια λεκάνη, κι εκείνη επέμενε ξανά και ξανά να βγάλουμε τη βρόμα από τα δάχτυλά μας.

«Κοίτα πώς μαύρισε το νερό», γέλασε. «Απ' τα δικά μου είσαι, τα δικά σου ήταν από πριν καθαρά».

Έφερε ένα μαξιλάρι και για μένα και μπήκαμε στο δωμάτιο χωρίς ν' ανάψουμε το φως· τ' αγόρια είχαν τη βαριά ανάσα του ύπνου, τα πάντα γύρω μας έζεχναν εφηβικό ιδρώτα. Ξαπλώσαμε αντίθετα, ψιθυρίζοντας. Το στρώμα, παραγεμισμένο με προβατίσιο μαλλί, ήταν μαλακό και παραμορφωμένο από τη χρήση, βυθιζόμουν στη μέση. Οσμή αμμωνίας αναδιδόταν από τα κάτουρα που το είχαν ποτίσει, μια μυρωδιά πρωτόγνωρη και αποκρουστική για μένα. Τα κουνούπια διψούσαν για αίμα και ήθελα να σκεπαστώ κι άλλο με το σεντόνι, όμως η Αντριάνα μες στον ύπνο της το τραβούσε από την άλλη.

Ένα ξαφνικό σκίρτημα του κορμιού της· μπορεί να ονειρευόταν ότι έπεφτε. Της παραμέρισα αργά αργά το ένα πόδι κι έμεινα με το μάγουλο πλάι στη φρεσκοπλυμένη με φτηνιάρικο σαπούνι πατούσα της. Σχεδόν όλη νύχτα ήμουν κολλημένη πάνω στο άγριο δέρμα της, ακολουθώντας την κίνηση των ποδιών της. Στα δάχτυλά μου ένιωθα το ακανόνιστο σχήμα των σπασμένων της νυχιών. Είχα ένα ψαλιδάκι στη βαλίτσα μου, θα μπορούσα να της το δώσω το πρωί.

Το τελευταίο τέταρτο του φεγγαριού ξεπρόβαλε από το ανοιχτό παράθυρο και το διέσχισε. Έμειναν μόνο τα πεφταστέρια

και η αμελητέα μου τύχη να βλέπω από κείνο το σημείο τον ου-
ρανό άδειο από σπίτια.

Κι αύριο βλέπουμε, είχε πει ο πατέρας, αλλά μετά το ξέχασε.
Εγώ και η Αντριάνα δεν του ζητήσαμε τίποτα. Κάθε βράδυ μού
έδινε την πατούσα της να τη βαστώ στο μάγουλό μου. Δεν είχα
τίποτε άλλο μέσα σ' εκείνο το κατοικημένο από χνότα σκοτάδι.